

1. මූල්‍ය ප්‍රකාශන

1.1 මතය

ලංකා පොස්පේට් ලිමිටඩ්හි (“සමාගමේ”) 2025 මාර්තු 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය, හිමිකම් වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය සහ ප්‍රමාණාත්මක ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවලට අදාළ තොරතුරු ද ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අදාළ සටහන්වලින් සමන්විත 2025 මාර්තු 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(1) ව්‍යවස්ථාව සමඟ සංයෝජිතව කියවිය යුතු 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ විධිවිධාන ප්‍රකාරව මාගේ විධානය යටතේ විගණනය කරන ලදී. පාර්ලිමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතු යැයි මා අදහස් කරන මාගේ අදහස් දැක්වීම් හා නිරීක්ෂණයන් මෙම වාර්තාවේ දැක්වේ.

සමාගමේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළින් 2025 මාර්තු 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්වය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා එහි මූල්‍ය ක්‍රියාකාරිත්වය හා මුදල් ප්‍රවාහ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතිවලට අනුකූලව සත්‍ය හා සාධාරණ තත්ත්වයක් පිළිබිඹු කරන බව මා දරන්නා වූ මතය වේ.

1.2 මතය සඳහා පදනම

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතිවලට (ශ්‍රී.ලං.වි.ප්‍ර.) අනුකූලව මා විගණනය සිදු කරන ලදී. මෙම විගණන ප්‍රමිති යටතේ වූ මාගේ වගකීම, මෙම වාර්තාවේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම යන කොටසේ තවදුරටත් විස්තර කර ඇත. මාගේ මතය සඳහා පදනමක් සැපයීම උදෙසා මා විසින් ලබාගෙන ඇති විගණන සාක්ෂි ප්‍රමාණවත් සහ උචිත බව මාගේ විශ්වාසයයි.

1.3 මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්බන්ධයෙන් කළමනාකරණයේ සහ ඊට සම්බන්ධ පාලනය කරන පාර්ශවයන්ගේ වගකීම

මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතිවලට අනුකූලව පිළියෙල කිරීම හා සාධාරණ ලෙස ඉදිරිපත් කිරීම සහ වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් ඇතිවිය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවනු පිණිස අවශ්‍ය වන අභ්‍යන්තර පාලනයන් තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීම වේ.

මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී, සමාගම අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාමේ හැකියාව තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීමක් වන අතර, කළමනාකාරිත්වය සමාගම ඇවර කිරීමට අදහස් කරන්නේ නම් හෝ වෙනත් විකල්පයක් නොමැති විටදී මෙහෙයුම් නැවැත්වීමට කටයුතු කරන්නේ නම් හැර අඛණ්ඩ පැවැත්මේ පදනම මත ගිණුම් තැබීම හා සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්මට අදාළ කරුණු අනාවරණය කිරීමද කළමනාකරණයේ වගකීමකි.

සමාගමේ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධව පරීක්ෂා කිරීමේ වගකීම, පාලනය කරන පාර්ශවයන් විසින් දරනු ලබයි.

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 16(1) උප වගන්තිය ප්‍රකාරව, සමාගමේ වාර්ෂික සහ කාලීන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවන පරිදි ස්වකීය ආදායම්, වියදම්, වත්කම් හා බැරකම් පිළිබඳ නිසි පරිදි පොත්පත් හා වාර්තා පවත්වාගෙන යා යුතුය.

1.4 මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම

සමස්තයක් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශන, වංචා සහ වැරදි නිසා ඇති වන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොර බවට සාධාරණ තහවුරුවක් ලබාදීම සහ මාගේ මතය ඇතුළත් විගණන වාර්තාව නිකුත් කිරීම මාගේ අරමුණ වේ. සාධාරණ සහතිකවීම උසස් මට්ටමේ සහතිකවීමක් වන නමුත්, ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනය සිදු කිරීමේදී එය සෑමවිටම ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් අනාවරණය කරගන්නා බවට වන තහවුරු කිරීමක් නොවනු ඇත. වංචා සහ වැරදි තනි හෝ සාමූහික ලෙස බලපෑම නිසා ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවිය හැකි අතර, එහි ප්‍රමාණාත්මක භාවය මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පදනම් කරගනිමින් පරිශීලකයන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි වන බලපෑම මත රඳා පවතී.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනයේ කොටසක් ලෙස මා විසින් විගණනයේදී වෘත්තීය විනිශ්චය සහ වෘත්තීය සැකමුසුබවින් යුතුව ක්‍රියා කරන ලදී. මා විසින් තවදුරටත්,

- ප්‍රකාශ කරන ලද විගණන මතයට පදනමක් සපයා ගැනීමේදී වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇතිවිය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවීමේ අවදානම් හඳුනාගැනීම හා තක්සේරු කිරීම සඳහා අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පටිපාටි සැලසුම් කර ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. වරදවා දැක්වීම් හේතුවෙන් සිදුවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් සිදුවන බලපෑමට වඩා වංචාවකින් සිදුවන්නා වූ බලපෑම ප්‍රබල වන්නේ ඒවා දුස්සන්ධානයෙන්, ව්‍යාජ ලේඛන සැකසීමෙන්, වේතනාත්විත මහභරීමෙන්, වරදවා දැක්වීමෙන් හෝ අභ්‍යන්තර පාලනයන් මහභරීමෙන් වැනි හේතු නිසා වන බැවිනි.
- අභ්‍යන්තර පාලනයේ සඵලදායීත්වය පිළිබඳව මතයක් ප්‍රකාශ කිරීමේ අදහසින් නොවුවද, අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පටිපාටි සැලසුම් කිරීම පිණිස අභ්‍යන්තර පාලනය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබාගන්නා ලදී.
- භාවිතා කරන ලද ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල උචිතභාවය, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල සාධාරණත්වය සහ කළමනාකරණය විසින් කරන ලද සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් අගයන ලදී.
- සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් හේතුවෙන් සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ ප්‍රමාණාත්මක අවිනිශ්චිතතාවයක් තිබේද යන්න සම්බන්ධයෙන් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි මත පදනම්ව ගිණුම්කරණය සඳහා සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ පදනම යොදා ගැනීමේ අදාළත්වය තීරණය කරන ලදී. ප්‍රමාණවත් අවිනිශ්චිතතාවයක් ඇති බවට මා නිගමනය කරන්නේ නම් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඒ සම්බන්ධයෙන් වූ හෙළිදරව්කිරීම්වලට මාගේ විගණන වාර්තාවේ අවධානය යොමු කළ යුතු අතර, එම හෙළිදරව් කිරීම් ප්‍රමාණවත් නොවන්නේ නම් මාගේ මතය විකරණය කළ යුතුය. කෙසේ වුවද, අනාගත සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් මත අඛණ්ඩ පැවැත්ම අවසන් වීමට හැකිය.
- මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ව්‍යුහය සහ අන්තර්ගතය සඳහා පාදක වූ ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් උචිත හා සාධාරණව ඇතුළත් වී ඇති බව සහ හෙළිදරව් කිරීම් ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සමස්ත ඉදිරිපත් කිරීම අගයන ලදී.

හැකිතාක් දුරට හා අවශ්‍ය ඕනෑම විටෙක පහත සඳහන් දෑ පරීක්ෂා කිරීම සඳහා විගණන විෂය පථයද පුළුල් කර ඇත.

- තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් බලන කල සමාගමේ කාර්යයන් අඛණ්ඩව ඇගයීමට හැකිවන පරිදි එහි සංවිධානය, පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි විධිමත්ව හා ප්‍රමාණාත්මකව සැලසුම් කර තිබේද යන බව සහ එකී පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි ඵලදායී ලෙස පවත්වාගෙන යනු ලැබේද යන බව,
- යම් අදාළ ලිඛිත නීතියකට හෝ සමාගමේ පාලක මණ්ඩලය විසින් නිකුත් කරන ලද වෙනත් පොදු හෝ විශේෂ විධානයකට අනුකූලව, සමාගම ක්‍රියාකර ඇති බව,

- සිය බලතල, කර්තව්‍ය සහ කාර්යයන්ට අනුකූලව කටයුතු කර ඇති බව,
- සම්පත් සකසුරුවම් ලෙස, කාර්යක්ෂම ලෙස සහ ඵලදායී ලෙස කාලසීමාවන් තුළ සහ අදාළ නීතිරීතිවලට අනුකූලව ප්‍රසම්පාදනය කර භාවිතා කර ඇති බව,

1.5 ලැබිය යුතු සහ ගෙවිය යුතු ගිණුම්

1.5.1 ලැබිය යුතු මුදල්

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
සමාලෝචිත වර්ෂය අවසානය වන විට රු.54,360,240 ක් වූ ණය ගැනි ශේෂය තුළ බොල් ණය ලෙස ප්‍රතිපාදනය කර තිබූ, වසර පහකට වැඩි කාලයක් තිස්සේ අයවිය යුතුව පවතින ණය ශේෂ වල එකතුව රු.6,483,485 ක් වූ අතර වූ 2025 සැප්තැම්බර් 15 වන දින වන විටත් මෙම ශේෂ අයකර ගෙන නොතිබුණි.	එකඟ වෙමි. අයවීමට ඇති මෙම ශේෂයන්, වසර 16ක් පමණ පැරණි ශේෂ වන අතර, බැඳු බැල්මට වාර්තා කිරීමේ හා ගිණුම්ගත කිරීමේ දෝෂ ලෙස පෙනී යයි. වසර ආරම්භයේ පැවති වටිනාකමින් රු. 211,000 ක මුදලක් වසර තුළදී අයකර ගැනීමට හැකිවූ අතර, ඒ අනුව තවත් රු. මිලියන 6.4 ට ආසන්න ශේෂයක් නිරවුල් කර ගැනීමට කටයුතු කරමින් සිටී.	ලැබිය යුතු ශේෂ අයකර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.

1.6 නීති, රීති, රෙගුලාසි සහ කළමනාකරණ තීරණ ආදියට අනුකූල නොවීම

නීති, රීති, රෙගුලාසි ආදියට යොමුව	අනුකූල නොවීම	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
2015 මැයි 25 දිනැති අංක PED 1/2015 හා 2022 ජනවාරි 14 දිනැති අංක PED 1/2015(ii) දරන රාජ්‍ය ව්‍යාපාර වක්‍රලේඛ	(i) සභාපතිවරයාගේ අතිරේක ඉන්ධන වියදම් සඳහා රේඛීය අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරයාගේ අනුමැතිය ලබා ගත යුතු වුවත් 2023 අප්‍රේල් 18 දිනැති රාජ්‍ය ව්‍යාපාර දෙපාර්තමේන්තුවේ අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්ගේ ලිපිය ප්රකාරව ස්ථානීය දුර සලකා ලංකා පොස්පේට් සමාගමේ සභාපතිවරයාගේ අතිරේක ඉන්ධන වියදම අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයට ඉදිරිපත් කර අනුමැතිය ලබාගැනීමෙන් ප්‍රතිපූර්ණය කිරීමේ හැකියාව පවතින බව දන්වා	එකඟ වෙමි. ඉදිරි අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල රැස්වීමකදී සාකච්ඡා කර කඩිනම් පියවර ගැනීමට කටයුතු කරනු ඇත.	අතිරේක ඉන්ධන සඳහා වැඩිපුර ගෙවූ මුදල් අය කර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතු අතර අනුමැතියකින් තොරව ගෙවීම් කළ නිලධාරීන් සඳහා විනය ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.

නිවුණි. එසේ වුවද එම අනුමැතිය ලබාගැනීමකින් තොරව සමාගමේ සභාපතිවරයා විසින් 2024 ජූලි සිට සැප්තැම්බර් දක්වා සහ 2025 පෙබරවාරි සිට මාර්තු දක්වා අනුමත මාසික ඉන්ධන ලීටර් 145 සීමාව ඉක්මවා රු.298,759 ක් වූ ඉන්ධන ලීටර් 971.6 ක් ලබා ගෙන තිබුණි.

(ii) අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ - එම - - එම -
 අනුමැතියකින් තොරව සමාගමේ සාමාන්‍යාධිකාරීවරයා විසින් 2024 මැයි, දෙසැම්බර් සහ 2025 ජනවාරි සිට මාර්තු දක්වා අනුමත මාසික ඉන්ධන ලීටර් 145 ඉක්මවා රු.261,085 ක් වූ ඉන්ධන ලීටර් 875.5 ක් ලබාගෙන තිබුණි.

2. මූල්‍ය සමාලෝචනය

මූල්‍ය ප්‍රතිඵල

සමාලෝචිත වර්ෂයේ මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵලය රු.330,881,227 ක ලාභයක් වූ අතර ඊට අනුරූපීව ඉකුත් වර්ෂයේ ලාභය රු. 239,414,825 ක් විය. ඒ අනුව මූල්‍ය ප්‍රතිඵලයෙහි රු.91,466,402 ක වර්ධනයක් නිරීක්ෂණය විය. බැග් රහිත අධි ශ්‍රේණියේ එපීසාවල රොක් පොස්පේට් (HERP) විකුණුම් ආදායම රු.139,787,680 කින් අඩුවී තිබුණද එපීසාවල රොක් පේස්පේට් (ERP) ආදායම රු. 225,845,785 කින් වැඩිවීම මෙම වර්ධනයට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතුවී තිබුණි.

3. මෙහෙයුම් සමාලෝචනය

3.1 කළමනාකරණ අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) 2014 වර්ෂයේදී රු.21,226,633 ක ප්‍රාග්ධන වියදමක් දරමින් ආරම්භ කරන ලද වාරියපොල පොල් පොහොර ව්‍යාපෘතියේ නිෂ්පාදන කටයුතු 2021 මැයි 05 වන විට නවතා දමා තිබූ අතර එම කාලය තුළදී දිගින් දිගටම එකතුව රු.මිලියන 31.71 ක අලාභයක් ලබා තිබුණි. තවද, ව්‍යාපෘති කාර්යයන් සඳහා පස් අවුරුදු බදු පදනම මත	එකඟ වෙමි. පළමු වසර 02 ක තුළ මෙම ව්‍යාපෘතිය යහපත් ප්‍රගතියක් පෙන්නුම් කොට තිබුණද, ඉන්පසුව අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල ළඟා කර ගැනීමට නොහැකි වී ඇත. මේ සම්බන්ධයෙන් නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුව හරහා නීතිමය ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමට අප ආයතනය විසින් දැනටමත් කටයුතු කොට ඇත. තවද,	ඉඩමෙහි බදු කාලසීමා ගැටලු කඩිනමින් විසඳා ගැනීමට කටයුතු කළ යුතු අතර ඉඩමෙහි බදු කාලය අලුත්

ලබා ගන්නා ලද ඉඩමෙහි බදු කාලසීමාව අලුත් කිරීමකින් තොරව නිෂ්පාදන කටයුතු පවත්වාගෙන ගොස් තිබුණි. එබැවින් 2022 සැප්තැම්බර් මස සිට සමාගමට ව්‍යාපෘති භූමිය තුළට ඇතුළු වීම ඉඩම් හිමිකාර පාර්ශවය විසින් වළක්වා තිබූ අතර එම ආරවුල නිරවුල් කර ගැනීමට කටයුතු කර නොතිබුණි.

2025.09.04 දින දී මෙයට සම්බන්ධව අප විසින් අල්ලස් කොමිසමට පැමිණිල්ලක් ලබාදී ඇති අතර, ඒ අනුව විමර්ශන ආරම්භ කර ඇත. තවද, ඉඩම් හිමිකරු වෙත බදුකුලී ලෙස 2021 ජුනි සිට 2022 සැප්තැම්බර් දක්වා ගෙව යුතු රු.480,000 ක මුදලක් අප ආයතනය විසින් මේ දක්වා රඳවාගෙන ඇති අතර, ඔහු සමග එකඟතාවයකට පැමිණීමෙන් පසු පමණක් එම මුදල් නිදහස් කිරීමට අධ්‍යක්ෂක මණ්ඩලය තීරණය කොට ඇත.

කිරීමට කටයුතු නොකළ නිලධාරීන් සඳහා විනය ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය. දරන ලද ප්‍රාග්ධන වියදම නිශ්කාර්ය වියදමක් ලෙස අත නොහැර එලදායීව ප්‍රයෝජන ගැනීමට ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.

(ආ) යන්ත්‍රාගාරය සඳහා අවශ්‍ය අමතර කොටස්වල අවශ්‍යතාවය ඇගයීමක් සිදු කිරීමකින් තොරව 2012 වර්ෂයේ සිට 2022 වර්ෂය දක්වා විවිධ අවස්ථාවලදී මිලදී ගන්නා ලද රු.6,679,768 ක් වටිනා අමතර කොටස් ගබඩාව තුළ භාවිතයට ගැනීමකින් තොරව නිෂ්කාර්යව තිබුණි.

භාවිතයට නොගන්නා 03 Roller Mill යන්ත්‍රය සතුව පවතින අමතර කොටස් විධිමත් පරිදි ඉවත් කිරීමට හෝ අලෙවි කිරීමට කටයුතු කළද එම යන්ත්‍ර කොටස් සඳහා ප්‍රමාණවත් ඉල්ලීමක් නොමැති නිසා එය අසාර්ථක විය. ඉදිරියේදී මේ සම්බන්ධයෙන් උනන්දුවක් දක්වන රාජ්‍ය ආයතන සමග සාකච්ඡා කර කඩිනම් විසඳුමක් ලබා ගැනීමට බලාපොරොත්තු වේ.

පරීක්ෂණයක් පවත්වා මෙම අනවශ්‍ය මිලදී ගැනීම් වලට සම්බන්ධ නිලධාරීන්ගෙන් වැයකල මුදල් අයකර ගත යුතුය.

(ඇ) වසර ගණනාවක සිට බැහැර කරන ලද අබලී යකඩ සහ භාවිතයෙන් ඉවත් කරන ලද යන්ත්‍ර කොටස් අපහරණය කිරීමට කටයුතු නොකර එප්පාවල යන්ත්‍රාගාර පරිශ්‍රයේ අනාරක්ෂිතව දමා තිබුණි.

ඉවතලන යකඩ හා යන්ත්‍ර කොටස් විධිමත් පරිදි බැහැර කිරීමට මේ අවස්ථාව වන විට ස්ථාන හඳුන්වා දී ඇති අතර, ටෙන්ඩරයක් කැඳවීමට ප්‍රමාණවත් අබලී ද්‍රව්‍ය එක් රැස්වූ වහාම ඒවා විධිමත් පරිදි අපහරණය කිරීමට කටයුතු කරනු ඇත.

භාවිතයෙන් ඉවත් කරන ලද යන්ත්‍ර කොටස් විධිමත්ව අපහරණය කළ යුතුය

3.2 මෙහෙයුම් අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණය

කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම

නිර්දේශය

(අ) පරිසර අමාත්‍යවරයාගේ අංක 16/2012 හා 2012 අප්‍රේල් 20 දිනැති අමාත්‍ය මණ්ඩල සංදේශයේ 4 ඡේදයේ සඳහන් ආකාරයට පොහොර කර්මාන්තය සඳහා භාවිත කෙරෙන ඇපටයිට් බනිජය අපනයනය කිරීමට ඉඩ දී නොතිබුණු තත්ත්වයකදී, ලංකා පොස්පේට් සමාගම විසින් තෝරා ගත් පෞද්ගලික අංශයේ සමාගම් 3 ක් වෙත අපනයනය

2023 ජූලි මස 27 දින ගරු ඇමතිතුමා, කර්මාන්ත අමාත්‍යාංශයේ ලේකම්තුමිය, පරිසර අමාත්‍යාංශ ලේකම්, භූ විද්‍යා සමීක්ෂණ හා පතල් කාර්යාංශයේ නිලධාරීන්ගේ ප්‍රධානත්වයෙන් ජනාධිපති කාර්යාලයේ පැවති සාකච්ඡාවේදී ක්‍රමවේදයක් සැකසෙන තෙක් ආරම්භක පියවරක් වශයෙන්

ඇපටයිට් බනිජය අපනයනය කිරීමට ඉඩදී නොමැති තත්ත්වයකදී එසේ අපනයනය කිරීමට ක්‍රියාමාර්ග ගෙන එමගින් වෙනත් පාර්ශවයකට අසාමාන්‍ය ලාභයක්

අරමුණු කරගෙන 2023 හා 2024 වර්ෂ තුළදී රොක් පොස්පේට් මෙ.ටොන් 29975 ක් රු.772,017,500 කට අලෙවි කර තිබුණි. භූ විද්‍යා සමීක්ෂණ හා පතල් කාර්යාලයෙන් ලබාගත් අපනයන දත්ත අනුව මෙම රොක් පොස්පේට් තොගය අදාළ සමාගම් තුන (03) විසින් රු.1,300,329,759 ක ඉහළ මිලකට අපනයනය කර තිබුණි.

මෙ.ටොන් 30,000 ඇපටයිට් ප්‍රමාණයක්, ඒ අවස්ථාව වනවිට ඉල්ලීම් ඉදිරිපත් කර තිබූ ගනුදෙනුකරුවන් 03 දෙනෙකු වෙත ප්‍රදානය කිරීමට තීරණය කොට ඇති අතර, ඒ සඳහා 2023 ජූලි මස 27 දින පැවති 340 වැනි අධ්‍යක්ෂක මණ්ඩල රැස්වීමේදී අනුමැතිය ලැබී තිබුණි.

ලැබීමට සැලැස්වීම සම්බන්ධයෙන් පරීක්ෂණයක් පවත්වා ඊට අනුකූලව ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.

(ආ) 2024 වර්ෂය අවසානයේ සිදුකළ වාර්ෂික තොග සත්‍යාපනයේදී ගබඩා ලේඛන අනුව ඩීසල් තොගය ලීටර 1000.5 ක් වුවද, භෞතික ඩීසල් ලීටර් ප්‍රමාණය 714 ක් වූයෙන් ලීටර 286.50 ක ඌනතාවයක් විය.

මෙය සිදුවී ඇත්තේ එප්පාවල ස්ථාපිත කර ඇති ඉන්ධන පොම්පයේ තාක්ෂණික දෝෂයක් හේතුවෙනි. ඉන්ධන සම්පූර්ණයෙන්ම සමාගමේ වාහන සඳහා පමණක් ලබා දෙන බැවින් එමගින් අලාභයක් සිදු නොවනු ඇත. කෙසේ වෙතත්, නව ඉන්ධන බෙදාහැරීමේ යන්ත්‍රයක් දැනටමත් එප්පාවල වැඩබිමේ ස්ථාපනය කර ඇති බැවින් මෙම ගැටලුව දැනටමත් විසඳා ඇති බව දන්වමි.

ඌනතාවය සම්බන්ධයෙන් පරීක්ෂණයක් පවත්වා ඊට අනුකූලව ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.

(ඇ) 2024 ජුනි මාසය සඳහා රසායනාගාරය විසින් දෛනික නිෂ්පාදනයට අදාළව නිකුත් කරන ලද රසායනාගාර වාර්තා පරීක්ෂා කිරීමේදී P₂O₅ සියයට 28 ප්‍රමිති ප්‍රතිශතයකින් යුක්තව නිෂ්පාදනය කළ යුතු රොක් පොස්පේට් (ERP) නිෂ්පාදන, සියයට 33 ප්‍රමිතියට ආසන්න ප්‍රතිශතයකින් යුතුව නිෂ්පාදනය වන අවස්ථා විය. P₂O₅ අගය සියයට 33 ක් වන ERP නිෂ්පාදිත මෙ.ටොන් 1 ක් රු.28,202 කට හා P₂O₅ අගය සියයට 28 ක් වන ERP නිෂ්පාදිත මෙට්‍රික් ටොන් 1 ක් රු.23,600 ක අගයක් ගන්නා බැවින් ප්‍රමිති අගය සියයට 28 ට වඩා වැඩි එනම්, සියයට 33ට ආසන්න අගයක පවතින රොක් පොස්පේට් අලෙවි කිරීම මගින් ආයතනයට මූල්‍ය අලාභයක් සිදුවන බව විගණනයේදී බැහැර කළ නොහැකි විය.

ආයතනය විසින් නිෂ්පාදනය කරනු ලබන රොක් පොස්පේට් වල P₂O₅ සංයුතියේ විචලනයන් පැවතීම සඳහා ආවේනික සීමාවන් බලපාන බව නිෂ්පාදන අංශ විසින් දැනුම් දී ඇත. කෙසේ වෙතත්, නව තාක්ෂණික උපකරණ හා ක්‍රමවේදයන් භාවිතා කොට මෙම සීමාවන් අවම කර ගැනීමට ආයතනය විසින් කටයුතු කරමින් සිටින අතර, ඒ සඳහා අවශ්‍ය ප්‍රතිපාදනයන්ද දැනටමත් සිදුකර ඇත.

සමාගමේ සම්පත් වඩා කාර්යක්ෂම හා ඵලදායී ලෙස උපයෝගී කර ගැනීමෙන් ආර්ථික වාසි උපරිම කරගත යුතු අතර මෙම සීමාවන් අවම කර ගැනීමට නව ක්‍රමවේදයක් හඳුන්වා දිය යුතුය.

3.3 ප්‍රසම්පාදන කළමනාකරණය

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>ඒකකයක් රු. 200 බැගින් මිලදී ගත් බනිජ ඇඹරුම් යන්ත්‍ර සඳහා යොදනු ලබන රබර් බ්‍රෂ් ඒකක 81 ක් ගබඩාවේ පැවතියදී, තොගය ශුන්‍ය බව දක්වමින් 2022 දෙසැම්බර් 17 දින රබර් බ්‍රෂ් ඒකක 200 ක් ඒකකයක් රු.79,082 ක් බැගින් රු.15,816,482 කට ආනයනය කර තිබුණි. ඒ අනුව රු.40,000 ක් වැනි අවම පිරිවැයක් යටතේ මිලදී ගැනීමට හැකිව තිබූ අදාළ අයිතම් තොගය ඉතා ඉහළ වටිනාකමකට ආනයනය කිරීම තුළින් රු.15,776,482 ක අලාභයක් සමාගමට සිදුකර තිබුණි. මෙම තොගය විගණන දින වූ 2025 සැප්තැම්බර් 15 වන විටත් භාවිතයට නොගෙන නිෂ්කාර්යව තබා තිබූ අතර මිලදී ගැනීමේ දී එම රබර් බ්‍රෂ්වලට අමතරව සම්බන්ධක ඇණ (Coupling bolt) ඒකක 198 ක්ද ඒ සමඟ ලැබී තිබුණද එම ඇණ වලින් අදාළ යන්ත්‍රයට කිසිදු ප්‍රයෝජනයක් නොමැති බැවින් ඒවාද නිෂ්කාර්යව තබා තිබුණි.</p>	<p>එකඟ වෙමි. මෙම මිලදී ගැනීම සම්බන්ධයෙන් දැනටමත් ආයතන මට්ටමින් හා අල්ලස් හා දූෂණ කොමිසම් සභාව විසින්ද, පරීක්ෂණ පවත්වාගෙන යනු ලබයි. ඒ අනුව එම වාර්තාද පදනම් කරගෙන මෙම ගැටළුව සම්බන්ධයෙන් ඉදිරි ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමට කටයුතු කරනු ඇත. කෙසේ වෙතත්, ඉදිරියේදී මෙවැනි අඩුපාඩු සිදු නොවීමට කටයුතු සැලසුම් කර ඇති අතර.</p>	<p>මේ සම්බන්ධයෙන් වගකිව යුතු පාර්ශවයන් හඳුනාගෙන විනය ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතු අතර ආයතනයට සිදුවූ අලාභය අයකර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.</p>

3.4 මානව සම්පත් කළමනාකරණය

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>සමාගමේ ජ්‍යෙෂ්ඨ මට්ටමේ නිලධාරීන් වන මෙහෙයුම් කළමනාකරු සහ සැපයුම් නිලධාරී 2023 ජූලි 18 දින සිට වැඩ තහනමට ලක්කර එදින සිට අඩ වැටුප් ගෙවමින් පැවතුණි. 2024 වර්ෂය අවසානය වන විට රු.1,952,234 ක අඩ වැටුප් ගෙවා තිබුණ අතර 2025 සැප්තැම්බර් 15 දින දක්වාම අදාළ පරීක්ෂණ කටයුතු අවසන් කිරීමට සමාගම කටයුතු කර නොතිබුණි. එසේ වුවද විනය පරීක්ෂණ සැසි වාර 116 ක් සඳහා රු.2,768,883 ක පිරිවැයක් දරා තිබුණි.</p>	<p>මෙහෙයුම් කළමනාකරු හා සැපයුම් නිලධාරී විසින් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ අයිතිවාසිකම් කඩවීම පිළිබඳව නඩු 02 ක් ගොනු කර ඇති අතර එම නඩු විභාගයන් මේවන විටත් විභාග වෙමින් පවතී. නමුත් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ හමුවේ මෙම නඩු විභාගය කැඳවූ අවස්ථාවේ දී සේවා තහනමට ලක්ව සිටින කාලය තුළ අඩ වැටුප් ලබා දීමට ඇති හැකියාව විමසීමෙන් අනතුරුව ඒ සඳහා 342 අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල රැස්වීමේ දී අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල අනුමැතිය ලබා ගැනීමෙන් අනතුරුව අඩ වැටුප් ගෙවීම සිදු කර ඇත. දැනට පවතින කළමනාකරණය, වහාම විමර්ශන කඩිනම් කිරීමට ක්‍රියාමාර්ග ගත් නමුත්, එම පරීක්ෂණවල ස්වභාවය, පාලනය කළ නොහැකි කරුණු සහ නීතිමය පසුබිම් හේතුවෙන් ඒවා ක්ෂණිකව අවසන් කිරීම අපට හැකියාවක් නොමැත. එම</p>	<p>අදාළ පරීක්ෂණ කඩිනමින් අවසන් කිරීමට හා වියදම අවම කර ගැනීමට පියවර ගත යුතුය.</p>

නිසා සමාගමට අමතර වියදම් වලට මුහුණ දීමට සිදුවී ඇත. ඉදිරියේදී මෙම වියදම් අඩු කිරීම සඳහා විකල්ප විසඳුම් සෙවීමට ක්‍රියාමාර්ග ගනු ලැබේ.

4. ගිණුම් කටයුතුභාවය සහ යහපාලනය

4.1 වාර්ෂික ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>2024/2025 වර්ෂයේ සංශෝධිත ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම පරීක්ෂා කිරීමේදී, සෘජු හෝ වක්‍ර අපනයනකරු ලෙස විදේශීය වෙළෙඳපොලට ඇතුළත් වීම, යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය යටතේ විද්‍යාගාර ගොඩනැගිල්ල හා එප්පාවල නිල නිවාස ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම, නව පාලම් තරාදියක් ස්ථාපිත කිරීම හා වාරියපොල භූමියේ ගොඩනැගිල්ල එප්පාවල යන්ත්‍රාගාරය වෙත මාරු කිරීම, එප්පාවල වැඩභූමියෙහි මෙහෙයුම් කටයුතු වෙනුවෙන් වාහන මිලදී ගැනීම සහ ගිණුම්කරණ පැකේජය ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම, පවතින කැමරා පද්ධතිය වැඩිදියුණු කිරීම හා කර්මාන්තය වර්ධනය සඳහා පරිසරයක් සකස් කිරීම යන කාර්යයන් වර්ෂය තුළදී සිදු කළ යුතුව පැවතුනද සමාගමේ වාර්ෂික වාර්තාව පරීක්ෂා කිරීමේදී එම කාර්යයන් වර්ෂය තුළදී සිදුකර නොතිබුණි.</p>	<p>ජනාධිපති හා මහ මැතිවරණවලට පසු 2025 පෙබරවාරි දක්වා අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල රැස්වීම් පැවැත්වූයේ නැති බැවින්, සැලසුම් කර තිබූ කාර්යයන්ගෙන් වැඩි ප්‍රමාණයක් කල්දැමීමට සිදු විය. එම නිසා සමහර කටයුතු අවලංගු කිරීමට සහ සමහර කටයුතු 2025/2026 ක්‍රියාකාරී සැලැස්මට ඇතුළත් කිරීමට සිදුවිය.</p>	<p>ක්‍රියාකාරී සැලැස්මට අනුකූලව කාර්යභාරයන් ක්‍රියාත්මක කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.</p>